

Також у Центрі є доступ до Інтернету, де можна отримати інформацію про можливість лікування та одержання освіти дітьми з фізичними вадами за кордоном та всиновлення таких дітей-сиріт зарубіжними сім'ями.

До послуг батьків дітей, які мають інтелектуальні та фізичні вади:

- консультації, що проводять вчителі-реабілітологи, психологи, логопеди, юристи, працівники соціального захисту;

- лекційний курс з питань традиційних та нетрадиційних методів лікування, фізичної і фітотерапії, екстрасенсорики;

- зустрічі з акторами, музикантами, письменниками нашого міста.

Психологічна та моральна підтримка дітей здійснюється за допомогою інноваційних форм міжособистісного спілкування — „листків довіри”, „листків бажань”, вікторин на дому та ін.

За умовами проекту, шістьом дітям будуть встановлені комп'ютери вдома з відповідним програмним забезпеченням для розвитку їхніх творчих здібностей.

Достатню увагу працівники бібліотек для дітей міста надають тим, хто знаходиться на довгостроковому стаціонарному лікуванні. Для них проводяться виїзні видовищні заходи, здійснюється нестационарне бібліотечне обслуговування безпосередньо в лікувальному закладі.

Працівники бібліотек тісно співпрацюють з центром ранньої соціальної реабілітації дітей з фізич-

ними вадами “Надія”, асоціацією матерів дітей з інвалідністю; знаходять добродійні організації, комерційні фірми з метою матеріальної та спонсорської допомоги дітям.

На жаль, існує ще багато невирішених проблем. Для подальшої плідної роботи, її вдосконалення нам катастрофічно не вистачає додаткових приміщень. Ще дуже повільно йде процес комп'ютеризації ЦБД, а мета об'єднання ЦБС в єдину локальну систему зазначається поки що мрією.

До речі, основна кількість комп'ютерів для ЦБД придбана на спонсорські кошти та кошти, що були отримані за умовами проекту.

Щоб робота, яку ми розпочали, мала наукові застави, логічне завершення, є необхідність введення у штат бібліотеки додаткових одиниць соціолога, психолога, реабілітолога. Доцільним було б створення спеціального сектору, де б працювали з дітьми з фізичними обмеженнями та їхніми батьками. І, звичайно, актуальним є питання фахової підготовки бібліотекарів для роботи з цією категорією читачів.

Гостро стоїть проблема абсолютної непристосованості бібліотек для прийому у своїх стінах таких дітей: відсутні спеціальні під'їзди, поручні, немає достатнього місця для проїзду інвалідної коляски і т. ін.

Та, незважаючи на проблеми, бібліотеки для дітей сьогодні працюють активно і творчо. Вони знайшли свою нішу в інформаційному просторі соціуму, набули авторитету як дієві та перспективні центри культури. ●

БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ У МІСЦЯХ ЙОГО КОМПАКТНОГО ПРОЖИВАННЯ

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ: АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ

М

АСОВЕ повернення кримських татар із місць депортації на свою історичну батьківщину значно змінило демографічну ситуацію на півострові. Тепер в автономії їх проживає понад 260 тисяч. Це третя за чисельністю етнічна група після росіян та українців. Так, у м. Старий Крим кримські татари складають 40% від загальної кількості населення, в Білогірському районі — 33%, у Бахчисарайському і Кіровському районах — 27% тощо. В сільських районах нараховуються десятки населених пунктів, у кожному з яких разом із представниками інших національностей мешкають 1 000-1 500 і більше кримських татар. У регіонах півострова виростили близько 300 нових житлових масивів і селищ репатріантів. В окремих з них число жителів сягає 4-5 тис. осіб і більше. Проте ці нові місця компактного проживання кримських татар, за деяким винятком, залишаються неохопленими бібліотечно-інформаційним обслуговуванням. Вони, як правило, розташовані на окраїнах міст, селищ і сіл, віддалені на декілька кілометрів від найближчих публічних бібліотек,

територіально розкидані, не

мають нормальних доріг і транспортного сполучення. Все це створює жителям серйозні труднощі у користуванні послугами стаціонарних бібліотек. Різні причини призвели до незадовільної організації також нестационарних форм бібліотечного обслуговування.

Народ, який повернувся до свого рідного краю, прагнув, разом із вирішенням нагальних соціально-економічних проблем, відновити своє духовне життя, сприяти відродженню і збереженню рідної мови, національної культури, звичаїв і традицій. У 1990 році у м. Сімферополі було відкрито першу кримськотатарську бібліотеку як філію міської ЦБС, наступного року почала функціонувати друга кримськотатарська бібліотека в м. Білогірську, що носить ім'я уродженця цього міста, відомого вченого-тюрколога і класика кримськотатарської літератури Бекіра Чобан-заде.

З часом в автономії все гостріше відчувалася необхідність окреслення загальної стратегії щодо органі-

Н. Куршатов

зації бібліотечного обслуговування кримськотатарського населення на найближчі роки та розроблення Концепції вирішення цього питання у місцях його компактного розселення. У 1998 році на основі всебічного аналізу стану справ на місцях такий документ було підготовлено і в ньому визначено: принципи формування мережі бібліотек та забезпечення функціонування нестационарних форм бібліотечного обслуговування; заходи щодо вдосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування основних груп кримськотатарських користувачів і напрями роботи з ними; оптимальні шляхи формування й ефективного використання книжкових фондів рідною мовою; методичне забезпечення вищевказаних завдань та роботи з національними бібліотечними кадрами.

Після детального обговорення на засіданні об'єднаної методичної ради республіканських бібліотек, позитивних експертних висновків ряду українських культурологічних центрів та навчальних закладів Концепцію було схвалено Міністерством культури Автономної Республіки Крим, а її зміст доведено до місцевих органів культури, централізованих бібліотечних систем, інших зацікавлених організацій, зокрема, до відділів з міжнародних відносин райдержадміністрацій, міськвиконкомів та регіональних меджлісів.

Питання щодо реалізації Концепції вивчалися на засіданнях ділового клубу директорів ЦБС, районних і міських семінарах бібліотечних працівників; потім здійснювалася відповідна організаційно-методична робота. У 2001 році Міністерство культури Криму затвердило підготовлений на засадах Концепції «Перспективний план організації бібліотечного обслуговування кримськотатарського населення АРК у місцях їхнього компактного розселення на 2002-2005 рр.». Ним, зокрема, передбачено відкриття 3 бібліотек-філій, 5 бібліотечних пунктів та 9 кафедр з обслуговування кримськотатарських користувачів. Крім того, план передбачав:

- відкриття у нових житлових масивах і селищах, де відсутні стаціонарні бібліотеки, залежно від чисельності потенційних користувачів, спеціалізованих бібліотек-філій чи бібліотечних пунктів від ЦБС, створюючи цим прийнятні умови для надання бібліотечних послуг кримським татарам;

- відкриття у діючих бібліотеках великих населених пунктів зі змішаним національним складом та значною кількістю кримських татар (1 тисяча і більше) кафедр для обслуговування цієї категорії користувачів з метою більш глибокої та цілеспрямованої роботи з ними в питанні відродження й збереження рідної мови, культури, звичаїв і традицій.

За минулі роки в результаті здійсненої організаційної роботи до кримськотатарських бібліотек, що функціонували раніше, — Республіканської кримськотатарської бібліотеки (РКБ) ім. І. Гаспринського, бібліотек-філій ім. Б. Чобан-заде у м. Білогірську, в с. Ісмаїл-бей, у м. Євпаторії, додалися бібліотеки пріоритетного обслуговування кримськотатарського населення в селах Сари-Баш Первомайського району, Дачне (м. Судак), Ближне (м. Феодосія), селищах Сари-Суу (м. Біло-

гірськ), Кам'янка (м. Сімферополь); відкрито бібліотеку-філію у 6 мікрорайоні м. Бахчисарая, бібліотечний пункт у житловому масиві Мар'їно м. Сімферополя, кафедру з обслуговування кримськотатарських читачів у Октябрьській селищній бібліотеці Красногвардійського району. Для відкриття бібліотеки-філії в с. Піонерське Сімферопольського району підбрано приміщення, яке зараз ремонтується. Для неї у кошторисі районного управління культури на 2005 р. було передбачено відповідні фінанси на введення штатної одиниці бібліотекаря, придбання оснащення, формування початкового книжкового фонду та здійснення передплати на національні періодичні видання. У новому масиві Янь'ї Маале (м. Судак) вирішується питання щодо виділення приміщення для бібліотеки у будівлі фельдшерсько-акушерського пункту.

Отже, в автономії поступово формується мережа кримськотатарських бібліотек і бібліотечних структур. Разом з цим, ми націлюємо наші районні та міські ЦБС на розширення мережі бібліотек і нестационарних форм організації бібліотечного обслуговування в місцях компактного проживання репатріантів.

У Концепції визначено основні напрями роботи бібліотек із кримськотатарськими користувачами і, насамперед, з найбільш активними читацькими категоріями. Реалізація соціальних функцій бібліотек, визначення пріоритетів і перспективних напрямів їхньої роботи здійснюються із врахуванням сучасної соціокультурної ситуації у суспільстві, завданнями духовного відродження й збагачення культурного життя народу, обранням найбільш оптимальних форм та методів роботи з користувачами.

Першочергова увага приділяється задоволенню бібліотечно-інформаційних потреб таких категорій користувачів, як:

- науково-педагогічна і творча інтелігенція (вчителі, вчені, працівники культури і мистецтва, засобів масової інформації, тобто особи, які беруть участь у розвитку національної науки, освіти, культури);

- діти та юнацтво (з метою залучення до власної історії, культури, мови, національних звичаїв і традицій);

- представники державних виконавчих органів, Міллі Меджлісу (загальнонаціонального), регіональних та місцевих меджлісів, від яких багато в чому залежить розроблення та реалізація соціально-економічних програм облаштування кримськотатарського населення, відродження й розвитку освіти, культури і мови, народних традицій;

- окремі особи і групи, котрі займаються бізнесом, підприємницькою діяльністю.

Задля якомога повного задоволення інформаційних потреб користувачів особлива увага приділяється всебічному вивченню їхніх інтересів і запитів, пошуку і використанню оптимальних форм та методів індивідуальної й масової роботи з ними, організації виїзних заходів за участю фахівців РКБ ім. І. Гаспринського, діячів науки і культури.

Окремий розділ Концепції присвячено проблемам формування та використання бібліотечних фондів кримськотатарською мовою. Розуміючи, що запору-

кою покращання бібліотечного обслуговування кримськотатарського населення є книжкові фонди національних видань, якість їхнього поповнення та інтенсивність використання, ми застосовуємо комплекс заходів у цьому напрямі. Зважаючи на те, що літератури кримськотатарською мовою в Криму друкується не так уже й багато, РКБ ім. І. Гаспринського взяла під особливий контроль розподіл цих видань, для того щоб вони першою чергою надходили до публічних бібліотек й у максимально можливій кількості.

За останні 7-8 років кримськотатарські книги видавалися, в основному, за рахунок грантів Міжнародного фонду (МФ) «Відродження» та Республіканського комітету у справах національностей та депортованих громадян АРК. Тільки за проектами, підготовленими співробітниками РКБ ім. І. Гаспринського, випущено близько 15 книг тиражем по 1,0 тис. примірників кожна. Їхній розподіл здійснюється обмінно-резервним фондом бібліотеки. Тільки в минулому році нами надіслано бібліотекам АРК більш, ніж 6,1 тис. прим. національних видань. Щодо кожної назви книги складається рознарядка з врахуванням чисельності кримськотатарського населення в регіоні і мережі бібліотек.

Протягом 1999-2004 років фонди ЦБС автономії кримськотатарською мовою зросли з 23,5 тис. до 43,5 тис. документів. Ми розуміємо, що на 260 тис. кримськотатарського населення ця кількість книг рідною мовою є вкрай недостатньою. Але, незважаючи на це, тенденція поступового зростання частки видань рідною мовою у фондах публічних бібліотек півострова дозволяє сподіватися на поліпшення цієї ситуації. Ми бачимо своє головне завдання в тому, щоби ці видання в бібліотеках активно використовувалися кримськотатарськими читачами й ефективно слугували завданням збереження і розвитку рідної мови, культури та освіти.

У вищезгаданій Концепції визначено і передбачено:

- роль, місце, функціональні обов'язки РКБ ім. І. Гаспринського, міських і районних ЦБС в організації бібліотечно-інформаційного обслуговування кримськотатарського населення АРК у місцях його компактного проживання;
- створення системи бібліографічних посібників і

електронних баз даних кримськотатарської тематики;

- координацію діяльності бібліотек Криму у бібліотечному обслуговуванні кримськотатарського населення в місцях його компактного проживання, надання методичної і практичної допомоги, популяризацію видань рідною мовою;

- складання та випуск методичних і бібліографічних посібників на допомогу бібліотекам Криму в роботі з кримськотатарськими читачами із популяризації видань їхньою рідною мовою.

Реалізуючи ці завдання, РКБ ім. І. Гаспринського у своїй повсякденній діяльності прагне сприяти формуванню, зберіганню і наданню для вільного користування якнайповнішого зібрання документів кримськотатарською мовою та про кримських татар.

Важливе місце в Концепції займає питання роботи з бібліотечними кадрами, зокрема, надання допомоги в оволодінні рідною мовою, знаннями з кримськотатарської історії, культури та літератури, звичаїв і традицій.

Два наші проекти отримали гранти МФ «Відродження», що дозволило провести два триденні республіканські семінари-тренінги бібліотекарів, які працюють із кримськотатарськими користувачами. На них, разом із професійними питаннями, велика увага приділялася вивченню проблем загальногуманітарного змісту у кримськотатарському контексті. Залучалися вчені і викладачі Кримського індустріально-педагогічного університету, письменники, діячі культури та мистецтва.

РКБ ім. І. Гаспринського також сприяє добору абітурієнтів із числа кримськотатарської молоді на бібліотечний факультет Кримського університету культури, мистецтва та туризму.

Отже, можна стверджувати, що реалізація Концепції і розробленого на її основі перспективного плану організації бібліотечного обслуговування кримських татар дозволить підняти цю роботу на якісно новий щабель, а також сприятиме духовному відродженню кримськотатарського народу і його успішній інтеграції до українського суспільства.

Х Р О Н І К А

ФОРУМ ВИДАВЦІВ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ

7-10 лютого 2006 року у Верховній Раді України відбувся Форум видавців, організований громадською організацією "Форум видавців" та видавництвом "Зелений Пес". Його учасниками стали видавництва Києва, Львова, Дніпропетровська, Севастополя, Луцька, Харкова, Тернополя, Донецька, Він-

ниці та інших міст України, а також Українська організація видавців та книгорозповсюджувачів, мережі книгарень "Буква", "Книжковий супермаркет", журнал "Книжник-Ревю", Міжнародний фонд "Відродження", Національна парламентська бібліотека України та ін.

Програма форуму включала зустрічі з письменниками, презентації книжкових видань, круглі столи,

виставки поліграфічної продукції вітчизняних видавництв.

Гідно була представлена на ньому і Національна парламентська бібліотека України, яка експонувала такі свої видання, як Інформаційно-пошуковий тезаурус, журнал "Бібліотечна планета", серію "Публічні бібліотеки", низку методичних та науково-бібліографічних видань.